

SAMBAND

No. 43.   November   1911.

“Samband”, — fortsættelse af kvartalskriftet Valdris Helsing — udkommer hver maaned, er tilegnet bygdela-bevægelsen og vil søge at fremme bygdela-genes formaal og arbeide for deres fremgang og trivsel. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

AUGSBURG Publishing House

PUBLISHERS & IMPORTERS
PRINTERS & BINDERS

425-429 S. 4th Street
Minneapolis, Minn.

Fotografiske Billeder af Bygdestevner og andre møder, taget med SKAGE BROTHERS' "Cirkut" Camera, er at faa frit tilsendt til vedføjede priser. Disse billeder er særdeles gode og greie, paa double weight papir, de fleste 28 x 8 tommer store.

Nordfjordstevnerne 1910 og 11 \$1.00

Landingstevnet 1911, Hadelandstevnet 1911, Valdris-
stevnet 1911, Synodens og forenede kirkes aarsmøder 1911,
m. flere, 75 cents hvert.

SKAGE BROS.,

416 20th Avenue N.,

Minneapolis, Minn.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres op-
mærksomhed paa vort store lager af instru-
menter, da det vil interessere enhver musik-
elskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad
som ønskes, piano, pipeorgel, kapelorgel
eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House,
CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den
katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a.,
indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive
til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minne-
apolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S.
Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Samband

(continuation of Valdris Helsing)

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore,
tradition, and history, and historical and biographical
sketches from the Norwegian settlements in America. It
is especially dedicated to the bygdelag movement among
Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to
further the growth of the bygdelag societies and the at-
tainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the
Samband Publishing Association.

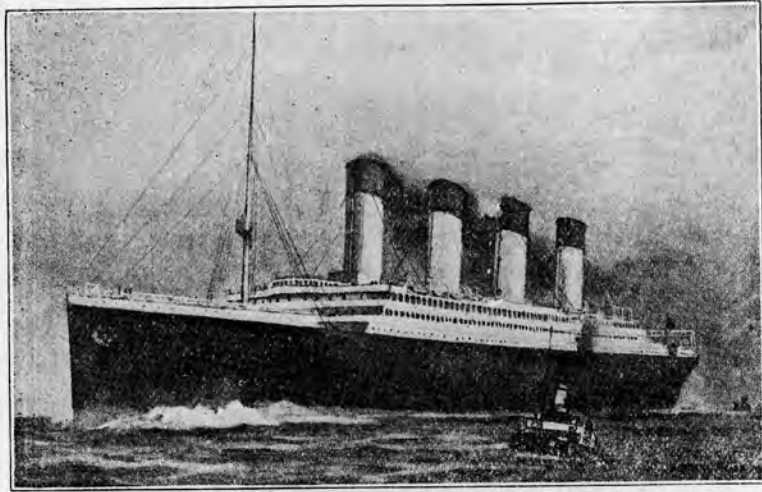
Manager and editor:

A. A. Veblen,

Stillwater, Minn.

Indhold af No. 43, November 1911:

	Side.
Fra bestyreren	1
Nye Rock Prairie skisser.	1
Fædrenerven. Herman Karlsgodt.	2
Sagn og Smaastubber fra Sætersdalen. K. A. Helle.	5
Rock Prairie. Dr. J. S. Johnson.	6
Et besøg til Vinjes fødested. B. L. Wick.	12
Vesleknut paa Bakka. K.	20
Skandinavisk litteratur paa engelsk. Prof. A. E. Egge.	25
Af et brev fra en Reinling. Ole Strande.	29
Saaledes stræver man med engelsken.	30
Gjæterens Sang. A. K. B.	31

The White Star Line

“OLYMPIC” and “TITANIC”

45,324 Tons

Største og fineste Dampskibe i Verden.

En Billet med White Star Line

Er en Garanti for en sikker, bekvem og hyggelig Reise med en af Verdens største, fineste, hurtigste og mest moderne Dampskibe.

Køipladse i private Rum for 2 eller 4 Personer bør reserveres itide. Dampskibsroute og Hvide Stjerneliniens billigste Billetpreiser samt nærmere Oplysninger om Reisen sendes frit paa Anmodning.

Man henvende sig til

O. E. BRECKE.

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

IV

Samband.

No. 43

November

1911

Fra bestyreren.

Saa er nu „Samband“ udkommet gjennem et aar, og her foreligger det første hefte af anden aargang. Vi er vor Læsefreds taknemmelig for deres velvilje og støtte gjennem aaret, og vi haaber at fortjene og faa beholde hjælpen fremover. Ved at hjælpe til at faa bladet mere udbredt vil vore Læsere derved gavne baade sig selv og de ny abonnenter, idet vi derved jættes istand til at forbedre og udvide bogen. Det skulde ikke bli noget stort stræv for enhver abonnent at faa en ny til. Naar du nu indsender din kontingent, faa saa din nabo ogsaa til at indsende sin dollar sammen med din. Gjør det, saa gavner du hele Læsefredsen.

Kontingenten for kommende aar bør straks — eller ja snart som beleilig — indsendes. En del staar til rest for sidste aar; ret nu paa det og glem saa ikke, at baade ret og billighed, jaavel som postvæsenets regler, fordrer at du ifjænkter dette din opmærksomhed.

Nye Rock Prairie fischer.

Vi har den fornøjelse at bebude en ny række historiske pioner fischer fra Rock Prairie settlementet af Dr. J. S. Johnson. De begynder med indledningen i dette nummer, og vil løbe gjennem hele aargangen. Til dem, som har læst hans foregaaende fischer i Samband, Valdris Helsing og andetsteds,

er det neppe nødvendigt at sige at disse skildringer blir læseværdige, morsomme og interessante. Man erindre blot saadanne som „Den gamle stenkirke“, „Da bedstefar kom til Amerika“, „En Wisconsin pioner og hans nybyggerhus“, osv. Flere af dem er blit optrykt gang paa gang og ansees for at høre til de bedste bidrag af dette slags i vor norsk-amerikanske litteratur. Til at udbrede det gamle Rock Prairie jettlements navn og kaste glans over bygdens saga har Dr. Johnson maafe gjort mer end nogen anden i de bidrag han allerede gjennem forskjellige skrifter har leveret. Og det bør siges at de besidder en originalitet i indhold, sprog og form, som er hans egen, og er af meget betydelig kulturhistorisk værd. Den ny række skildringer vil bli af særskilt interesse for alle Rock Prairie folk, baade dem som er bosat der og de udflyttede, saavel som alle der stammer derfra. Men ikke for disse alene; thi pioner skildringer er altid af interesse for alle klasser læsere — folk fra andre strøg end netop det som træffer til at være gjenstand for behandling, og enhver som bryr sig om sit folks saga. Alle saadanne vil vi haabe velvillig gjør sit, naar anledning gives, til at udbrede kundskab om disse skildringer i Samband.

Fædrearven.

For mange aar tilbage, var det nogle gjlds valdrisjer, som saag lidt længer end andre folk. De saa at det norske folk gif mer og mer sin opløsning imøde og blev borte i strømmen blandt andre nationer. Disse karer saa hvor store værdier det norske folk her holdt paa at miste, dersom det ikke blev vækket op af sin slummer, og tog vare paa det de havde arvet af sine fædre. Saa bestemte de sig for at gjøre et forsøg paa at samle sine bygdesbrødre og søstre ifra Valdris under en fane. Paa den, skrev de, med store bogstaver „Valdris Samband“. Og

naar de heiste den op i tvillingbyerne kunde man se den over hele Amerika og endda længere.

Svorledes det gif og senere har udviklet sig og hvad det skridt har virket paa det norske folk her, behøver jeg ikke at nedskrive. Det skulde være vel kjendt. Bygdelaagbevægelsen, som udvider sig med saadanne kjæmpeskridt, taler jo et tydeligt sprog for, at mange har gnedet sønnen af sine øine. Men trods alt som har været gjort, skrevet og sagt, tyder det derhen, at mange endnu staar udenfor; enten det er af mangel paa forståelse eller af mangel paa interesse ved jeg ikke — maafe begge dele. Nu er det en hel del folk indvandret ifra Norge i de senere aar. De kan ikke delagtiggjøre sig i noget af det som pionererne har udrettet her. De kan ikke være med at skrive deres historie om nybyggerlivet, af den simple grund, at de ikke var her i den tid, heller ikke nedstammer ifra dem, som var med at tage de første tag. Men være med og ære de gamle for alt de har gjort, som har tjent til at kaste glans paa nationen, det vil selvfølgelig alle. Denne del af indvandrerne har maafe ogsaa en historie om sin første tid som nykommer her i landet, som kanske vilde indbefatte en del om længsler og javn, men lysner op lidt efter hvert som man kommer mer og mer ind i landets forhold.

Seg ved at en stor del af disse folk har et hjerte, som slaar varmt for gamle Norge, dets kultur og folkelig, saa at dersom bygdelaagene fatte mer som et af sine maal at arbejde for bevarelsen af fædrearven for os selv og vore efterkommere ned igjennem tiderne, vilde det maafe bidrage mere til almen interesse. Igjennem mangt af det som har været skrevet i forbindelse med bygdelaagene, har jeg skimtet den samme tanke. I første plads tror jeg at bevarelsen af det norske sprog er pulsaarten, hvis slag holder interessen ilive, og saa ved vi, at den som bruger det norske sprog har samtidigt skiftet sig fra sine

ædre. Saadanne bliver rykket op med roden, og de har ikke længer de betingelser for at tage næring til sig i fuldt maalt af norsk kultur og norsk historie. Det er der igjennem de kan saa vide noget om det folk de er nedstammet ifra, i modiat fald, hvad bliver det saa? Man kan ikke vente meget feit af en træbuk.

Naar nu betydningen af dette kommer til vor bevidsthed, er jeg vijs paa, at enhver bra norsk mand og kvinde vil itanse og forsøge at trække frem noget af det som har saa længe ligget og ventet i deres hjertegrube og herefter omfatte det med sin hjerlighed, thi det er vort. Hvorfor gaa med laante prydelser naar man har det som er meget bedre selv. Derfor vil jeg sige: støt bygdelagene. Det er igjennem dem vi maa søge at naa maalet, vi maa staa samlet. Den som endnu ikke er abonnent paa Samband, lad ikke solen gaa ned før end du har sendt ind. Vi maa tage os tid til at overvære stevnerne. Bed at hilse paa ungdomsvenner og slegtninge, som man ikke har seet paa mange aar, vil man opildnes og komme hjem meget mere norsk i sind end da man reiste. Lad ikke smaaligheder forhindre os i, at ofre lidt til det som er godt. Vi maa ikke tænke, som konen der ikke vilde gaa til kirken en offerdag, — „for de 25 cents jeg maa ofre idag kan jeg saa to store pølser.“ Jeg bemerket ved vort sidste Valdrisstevne, at det ikke var saa stort fremmøde som vanligt, jeg vil dog ikke tro at det var slappelse i interessen som var grunden. Jeg skulde nødig høre det blev sagt om os valdriser, at vi løp godt for en tid, men holdt ikke ut. Lad os ikke give nogen anledning til flige udtalelser.

Med de bedste ønsker om et godt samarbeide om alt som er ædelt og godt,

ærbødigst

German Karlsødt,

Newcastle, Neb.

Sagn og smaa stubber fra Setersdalen.

Af Knud N. Helle.

Eieren af gaarden Svaale i Bygland — femte slegtled nedstigende linje fra den nuværende eier — hedte Tjorgen Svaale og var lensmand i Byglands herred. En af nabogaardene heder Kolskus. Vonden paa Kolskus traf en sommerdag paa en af sine søstre en tussemænd, som han arresterede og bragte til sørnævnte lensmand. Da han saa tussemænd, spjonte han straks, hvad slags kar det var, og sagde til Kolskusmanden: „Na, se på atte stakkar, han gjer intje noko vondt!“ Da tussemændet fik høre dette, udbrød han: „Frægde manne paa Svaale man ette man; men stakkare i Kolskus man ette man.“ Dette udfagn af tussemændet har sleet ind op til denne tid, saavidt mig bekjendt; men hvorvidt sagnet medfører sandhed, overlader jeg til læseren at danne sig sin egen mening. Jeg har sagnet gjennem min kone, som er fra Bygland, og sagnet's eegthed borger jeg for.

For lang, lang tid tilbage levede der en mand paa gaarden Nifje i Valle i Setersdalen. Han saa engang et brudespilge af tussefolk paa Vaddarehaugen, som nu er kirkeomt og gravplads i Valle hovedjogn. Bruden bar en mængde sølvstas, som i særdeleshed tiltraf sig hans opmærksomhed og begjærighed. For at vinde eiendomsret til tusjer eller tussegods krævedes blot at kaste sjaal over, hvad vedkommende saa, og som maatte være mistænkelig at høre til tusseverdenen. Manden var snartænk; han greb sit flintestaal og kastede det over brudespilget, som derved blev hans eiendom alt ihob. Tusserne havde han ikke brug for og gav dem fri straks; men al sølvstassen vilde han beholde. Tussefolket bad saa inderlig om at saa sølvet tilbage; men han gav dem blot tilbage det, som var

af mindre værdi og beholdt selv det fineste og bedste. Da blev tusserne arrige og truede med, at der skulde blive armod og usjældom paa hans gaard alle dage, og deres truedsel synes at have gaaet i opfyldelse, fortæller folk, som kjender til det. Sølvbet har været opbevaret paa en af nabogaardene i Nisje og er der den dag idag, og kaldes endnu tussejølvet.

* * *

Under synodemødet i Glenwood 1909 boede jeg hos Sunder Olson Sells, min faders søskendebarn. Vi talte om meget i hjembygden, som han forlod for 55 aar siden. En aften, som vi sad og talte om hans moder, fortalte han, at hun, medens han var liden, havde lært ham et juf (aftenbøn), som han skulde læse, naar han gik til sengs. Men, spøgede han til, tror ikke du, at det er en katolsk bøn? Han læste derpaa bønnen for mig og jeg skrev den ned. Her er den: „Jeg lægger mig paa den høire side, Gud lade mig ikke i synden jovne ei heller i sorgens opbøgne. Jomfru Maria vække mig op den blide.“ Jeg kjendte hans moder, en gudfrygtig kvinde, og kan saavidt huske hendes moder, som ogsaa var en gudfrygtig kvinde; det undrede mig derfor at finde spor af katolicisme i en saadan familie op til 1880, som var hans moders dødsaar.

Rock Prairie.

Af Dr. J. S. Johnson.

Dette er den første af en række skisser som tiltænkes at løbe igjennem en aargang. Det er ikke Rock Prairie settlements historie. Som oftest skrevet, lyder et norsk settlements historie omtrent som saa:

„Den første settler i Skunk Creek var dølen Dyre Digrejen som tog land i atten hundred og den tid. Han boede den første

vinter i en jordhytte, og den sidste vinter i et prægtigt framehus, et billede af hvilket er at betragte paa pagina 132 tilfammen med hans bedste forspændte vogn, saamaffine, buggy og tærskemaffine.“ Det er nok vist ogsaa overflødig at forsikre læseren at dette ikke er historie, da han snart finder det ud for sig selv. Men for at ikke skuffe nogen, er det sagt. Rock Prairie har vistnok en historie som burde skrives, en hel del mere udjærligt end hidindtil gjort, og med lidt mere hensyn til fakta, aarstal og retskrivning af navne end som er at læse i de bøger, hvori et kapitel ofres bygdens saga. Men bygdens sagascriber har endnu ikke traadt frem paa scenen. Og saa længe som dette ikke føles noget stort, almindeligt savn, kommer han vist heller ikke.

Det var i grunden ikke meningen fra først af, at bygden skulde hedde Rock Prairie. Past. Clausen, som er bygdens firkelige fader, fik menigheden „kristnet“ Luther Valley, og forsøgte ogsaa at saa bygden kaldt med dette navn. Men som det saa ofte gaar, naar en ellers stant, men kanske lidt gammeldags far døber sin førstefødte „Guro“, fordi han vil at et hædret familienavn skal fortjættets nedigjennem slægten, bliver det omfider ved langsomme og umerkkelige ændringer omstøbt til „Grace“. Det er den samme datteren, og dog ikke ganske akkurat den samme. Thi var hun den samme, hedte hun endnu Guro, som hun blev døbt. Hvorvidt dette kan anvendes paa bygden, skal forblive usagt, da der kan være formildende omstændigheder som endnu ikke kjendes, og man begaar ofte dumme streger i ungdommen. Det er forresten ingen dal, videre end den som begynder med Wæglie og strækker sig sydover, indbefattende Skablen, Turkop, kirken, den gamle Clausen prestegaard, Jugebrigtsen, Springen gaardene, Strand, Stordok og et ubejtemt videre areal, der dog godt kan betragtes ligesom „smørriet“ i grødfadet. Noget egentlig prairie var

det vel heller ikke. Det var et vekslende parkland, med aaben prairie, skovland og bottom eller england, som strakte sig vestover ifra byerne Janesville og Beloit. Navnet „Rock Prairie“ maa vel helst betragtes som erhvervet derifra, at countiet, som ogsaa gennemskjæres af Rock River, hed „Rock“. Bistnok findes der sten, saa at navnet er ikke upassende. Men det er med stenen, som det maaske vilde været med Lutherdommen, om bygden havde beholdt sit første navn, den er kun at finde her og der og for det meste ikke at merke. Noget stor naturpragt har egnen neppe, dersom der skal være tale om storlagen natur. Der findes ingen hølgende blaa indjø, henover hvilken hvide jeil vinger sig som maager, og i hvilken grønklædte fjeldvægge med snebedækkede isser speile sig i aftenjolen; ingen elv med frosjende vandfald, i hvilken kaad fjel sprætter sig livsglad, snor sig igjennem egnen, Kun saa smaa bække risle bekedent sin vei mellem tuer og fjær, nøiende sig med nu og da at læsse en tørstig ko, eller i høieste fald, i mangel paa gondoler, at vugge en flok graa gjæs paa sit skjød. I gamle dage fandtes nok saa store skove med voksne egetræer, hvalnød, lind og hickory. Da norfken først kom vankede deri indianere, hjort og andre vilde dyr. Deri sandt ogsaa nykommeren mangen en dags styrkeprøve med grubøksen og grævet som vaaben, i kampen med de vældige træer og den frodige bruist, og som vanligt, vandt rodhuggeren. Indianeren og hjorten har længe siden vandret sin vei, som ikke mer er at spore, og erindres neppe mer af de fleste. Nykommeren har ogsaa gaaet sig bort, og er snart ikke andet end „en jaga blot“. Rock Prairie var dog vakker, omend jeg dog neppe kan i stemme med svensken: „Sag vet, at du ær och blir hvad du var.“ Det er et hølgende landskab, med en fornøielig afveksling af skov, mark og eng, og det som altid for mig har synst særlig at præge det: især i de gamle dage, var det bestemte indtryk af fred og ro som

hvilede over det hele. Ikke søvn eller dødsdvale; ikke den stilhed som trykkende hede skaber, eller den stidhed som et tilfrosjent landskab byder, men den søndags ro som følger hverdagens arbeid. Det trygge hjems ro og fred, hvor søvn og nød ikke bor; den tilfredshed som følger velgjort arbeidsdønt, med godt nabolag og en sæl samvit.

Jeg kan dog ikke andet end tilstaa, at jeg bestemt synes bedre om det gamle Rock Prairie end det nye, og herfor er der flere grunde. Den vægtigste er vel at de rundne aar har kastet et skjær af barndoms- og ungdomsminder over bygden, sliq som jeg saa den i mine barndomsaar.

„Thi det land som jeg saa i min barndom er bedst.“

Og dette er som det bør og som jeg vil ha det. Jeg synes synd i den som ikke eier den evne at varmes og mjukne i jindet naar erindringerne og minderne fra hans barndomsdage dufter frem, om de er aldrig saa simple. Der findes mennesker som ligesrem hader sine barndoms minder, bare fordi de er simple og tarvelige, og som forsøger at drukne dem i forglemmelsens hav, som om det var en uretfærdighed som de havde lidt uskyldigt. Naar jeg betragter den store forskjel mellem de unges faar og omgivelser nutildags, i modsætning til hvad de var i de gamle dage, og hvor lidet de agter og priser alt de har og faar; naar jeg videre betænker den stigende utilfredshed og uro som synes at gjøre sig gjældende blandt de mange, uanset alder og stilling; naar jeg ikke længer kan forblive useende ligeoverfor den kjendsgjerning at familiebaandet og kjærligheden til hjemmet og morsmaalet blir svagere aar for aar, da maa jeg ubilkaarligt ønske mig tilbage til de gamle dage, omendistjønt jeg ikke kan tilbagefalde ungdomsaarene. Jeg synes nu at begynde at forståa den tanke og de følelser som saa bag den gamle norfke stik og lov, at gaarden skulde gaa i arv til ældste søn, saa at familienavnet og det hjem som havde været saa mange

flægteds livsarbejde og stolthed, skulde derved sikres en uafbrudt tilværelse i en lang fremtid. Jeg beklager den stigende tendens hos farmeren, at forlade sit hjem og sin gaard, og flytte til byen. I det han gjør dette, flytter han bort fra det som burde være ham kjærest; flytter fra sine naturomgivelser og ind i en mer kunstig atmosfære som ikke er skiftet til at afrunde hans hældende livsdag saaledes at det passer til hans fortid. Men, idet jeg beklager at livet blir mer og mer kunstigt og vor eksistens mindre simpel og naturlig, mer urolig og slakkende, maa jeg ikke forstaaes at hylde bagstræveri. At vi ikke skal gjøre fremskridt og forbedre vore omgivelser. Jeg foretrækker selv spring paa jengen fremfor de gammeldagsse sengetømmer, og bytter ugjerne rene lagen og tæpper for jauskindsjællen, som jeg har grund til at mistænke for at være mindre sanitær. Pumpen raar rent paa den gamle brøndstang, og pianoet er et bedre instrument end den gamle pjalmodifon. Rubberullen kommer vel neppe paa møde igjen, men var aldeles udmerket i sin tid. Det er bedre at rafe høet sammen med hesteriven end for kvindfolkene at maatte gjøre det med haanddriven, og en slaamaffine „biter“ flere ljaer. Men det er alligevel at beklage, at man kan nu finde suldt op af farmergutter som hverken kan bryne eller svinge en lja. Man kan ikke klandre folk, fordi de skaffer sig mer moderne bekvemmeligheder og en vis grad luksus, men formedelst alle disse ting har vi dog i stort maalt forloret den gamle hygge og nøie. Vor materielle fremgang har skabt en uro og mangel paa tilfredshed, en omflakken for at jøge efter nye og grønnere græsgange og bedre anledning til hurtig at bli rig, som øver en mindre god indflydelse paa os i mange henseender. Suttetu! Hvor mange farmergutter og jenter har forladt sin faders gaard og hjem for at gjøre store ting i verden, som vilde have været meget bedre farne om de havde git sig til der hjemme. En ørn klæktes

vel kanskje nu og da udaf de æg som ruges i hønsegaarden, men kun sjelden, og gode vinger skal der til for høi og lang flugt. Og hvad gavner det at ha ørnevinger og flyde høit, dersom man ikke alligevel finder freden og nøien deroppe i det blaa? Thi naar alt kommer til alt, saa er det netop dette man virkelig søger efter, enten man er det sig bevist eller ei.

Det er ganske sikkert at de gamle pionerer levede det „simple liv“, nogenlunde frit for overdaadighed, og det blir derfor helst om deres simple liv, og om de gamle simple folk som jeg kjendte bedst og likte bedst at jeg skriver. De boede for det meste i hytter og ikke i herregaarde. De klædte sig ikke i bløde klædebon, skjont der siges, at der var en og anden som havde søndagsstraf af „klæde“ og silkeskjørt liggende paa kistebunden, som duftede af „slavand“. Men telefon, automobil og „bridge-whijt“ selskaber var ikke engang mistænkte for at eksistere. Der var en lighed i stand og formuesomstændigheder gjældende, fra hvilken hovmodig rigdom var omtrent ligesaa fjern som trykkende fattigdom. Dertil en salig jevnhed i oplysning og intelligens, som maaske er ligesaa nødvendig for fred og selskabelighed i en grænd. Ingen gav sig ud for at vide stort mer, eller at ha stort mer, end sin næste, og det vakte ingen stor opsigt at en undertegnede sit navn med et kors eller med paaholden pen. Der var ingen bragt eller braat, ingen store bevægelser og kun saa smaa tvistigheder; ingen partier og nærsagt ingen sekter. Hver mand tilsaa og varetog den lille forretning som han var heldig nok til at ha, uden at blande sig videre i sin nabos, eller han forsømte det, efter som han foretrak. Hver mand aad sine tre eller fire maal om dagen, enten han var hungrig eller ei, drak enten han var svært tørst eller ei, gif regelmæssig tilsengs naar det blev mørkt enten han var søvniig eller ei, og stod op igjen naar det blev lyst enten han var udhvilt eller ei. Og enten det nu skrev sig

af disse regelmæssige vaner, regelmæssige, aandelige og intellektuelle; enten det var den grove og heltsige mad, den lange og regelmæssige sengeligger, eller at de gamle frier metoder var bedre end de nugældende, eller hvad det nu kunde ha været, saa formeredes befolkningen i streng overensstemmelse med skriftens bud, saa at ikke alene blev hele Rock Prairie befolket og opdyrket, men bygden sendte smaa strømme af nye pionerer ud igjen, som fandt sin vei udover vildlandet og befolkede nye egne.

(Forts.)

Et besøg til Vinjes fødested nogle aar siden.

Af B. L. Wick.

Jeg havde stanset hos Knut Haukelid Sæter deroppe paa fjeldet og vilde saa gjerne saa vide noget om Telemarken. Han var ligejaa nysgjerrig til at udforske om amerikanske forhold, da han havde en søn herover, og saa maatte vi bytte. Det syntes trist deroppe, hvor sneen endnu laa i store masser op efter fjeldtindene, omend det var de første dage i august og solen skjen noksaa vakkert. Men høiden over havet gjorde at dette solskin havde saa liden magt med disse uendelige ismasser. De laa vel fra aar til aar. Luften var deilig, naturen var storlagen og jeg tog farvel med stedet, ønskende at jeg kunde ha vandret om paa disse uendelige vidder endnu en tid.

Efter som det var østover blev naturen noget blidere; ener og lyng af dvergbirken kom atter tilsyn. Først ved Skogsli saar man den hyppelige østlandske natur i øiensyn. Her kommer disse gamle furutræer tilsyn, nøgne, veirbidte, som om de skulde ha været udsatte for en af vesterheimens orkaner. Birken har taget hele dalstrøget i besiddelse, og har vundet magten over disse gamle, norske kjæmper, som frem igjennem tiderne har skjult saa mangen en omstreifende viking, lige fra

Birkebeinernes gyldne dage. Kommen længere østover har man ikke en ensformig dal, men en hel hob af frodige dale og vidtløftige flogmarker, som af planteveksten er smykket i den hyppigste dragt. Jeg drog langs kvernehuset, under Haukeliens fjeld, hvor Kjerulf siger Møllargutten lærte sine slaatter. Jeg maatte stanse for at høre om disse fosefald havde noget særskilt fra de almindelige norske vandfald; men intet kunde jeg høre af hverken Galling eller Fossegrim, saavidt mit umusikalske øre kunde fatte.

Det var ikke Møllarguttens hjem jeg søgte denne gang, men Vinjes bopæl. Den første toner døde hen da han lagde ned vandringstaven, men den andens lyrik lever overalt i den norske folkeaand.

Bed Grungeband ligger bygden som bærer vandets navn og her skulde nok Vinje en tid ha gaaet omkring som skolelærer. Mon det store geni den tid anede den store gave han besad som digter?

Som man nærmer sig stedet stiger lusten til at saa se det lille hus hvor forfatteren af Storegut først saa dagens lys. Man kjører over elven et par gange, og der i en bakke imod syd ser man Vinjebygden og noget længere vest et stykke fra veien staar pladsen, bestaaende af nogle gamle hus og et pensionat. Ved veien er reist en bautasten 11 fod høi med en medallion af Skeibrof. Paa stenen læser man følgende: — A. O. Vinje, f. 1818. Her med far og mor og frænder, voks der op i disse grænder. — Rundt stenen er der plantet røn, birk og grantræer, som spirer frem fra den udarmede jordbund.

Synten, som Vinje blev født i, er ombygget, men indeni ser man de samme gjenstande som enhver Telemarkhytte indeholdt for et hundrede aar tilbage. Man ser peisen i den ene krog, en bænk, nogle gamle stole, og et bord. Sufet er lavt, og paa væggen er ristet Vinjes navn og aarstal, kanske af ham

jelv naar han fik sin første kniv som gave for et eller andet erinde han sprang for konen paa gaarden. Da jeg kom udenfor maatte jeg sætte mig ned paa en stenhelle for at bese alle disse fjeldkanter, elvedrag og dalstrøg, som gutten siden har beskrevet i de yndige vers. Hvilken virkning har ikke disse hans digt paa en som kan sidde ned paa de samme stene og se paa disse storartede fjeldmasser, paa disse elvedrag i denne herlige natur heroppe i Telemarken! Mens jeg sad her og besaa disse kjendte steder kom jeg ihu disse ord fra „Vaaren“.

Enno ein gong fef eg betren at jjaa for vaaren at røma,
 Heggen med tre som der blommar var paa eg atter jaag bløma.
 Grasfjet det grøne eg enno ein gong fef skoda med blommar.
 Enno eg hørde at vaarfuglen song mot sol og mot fumar.

Som jeg sad her og tænkte paa den fattige bondegut som blev tidens store digter, saa steg solen høit paa himmelen og varmen blev noget trykkende. Først nu kunde jeg skjønne hvorfor digteren saa ofte kom tilbage for igjen at vandre om hvor han som smaagut havde vandret. Stedet var deiligt, luften nydelig, og naturen blid, og naar den store digter var træt og syg paa sjæl og legeme, saa kan man ikke undres paa at han længtede efter sin hjemlige hytte hinsides det blaauende fjeld, for at leve over igjen sine glade barndomsdage, og da var det kaniske han sang de triste vers:

Alt dette vaarfeg eg atter fef jjaa som sidan eg misfe,
 Men eg er tungsam og spyrra meg maa, tru det er det sijte?
 Efter at ha vandret rundt om disse stenhauge, disse smaa agre, og disse slaattemarker, fandt jeg veien til gaarden Vinje, til hvilken pladsen hørte. Jeg vandrede om paa prestegaarden op til kirken, og saa paa de gamle jernfors og stenheller, som skjuler mange af stedets tidligere beboere. Her var det at

Vinjes slægt er lagde til hvile. Som jeg gif rundt for at bese alt som kunde være af interesse blev jeg tilsthyndet at besøge gamle Nslag Vinje, en skolekammerat af Nasmund. Didop har det, og naar jeg fortalte den gamle herre mit erinde saa løb et smil over hans veirbidte ansigt. „Ja,“ ja han, „jeg er nok en af de gamle, som den nye tid ikke agter. Jeg var nok den første at saa denne støtten op, men de har baade flyttet den og sat paa en anden indskrift og det værste er, at vi ikke er enig nok endnu om at saa den afløret.“ Jeg tænkte paa at Vinje var udsat for vindstorme i sin tid, at man ikke kommer overens om hvem som bør ha prisen for en oversættelse ude i Vesterheimen, og nu kan de ikke engang i fædreheimen ha hjerotelag nok til at afløre dette monument, som et minde om dalens største geni, denne bondenatur som voksede op blandt fjelde og dale og blev fangeren for den norske nation. Kan det være rimeligt, tænkte jeg, at endog her, hvor han var født og de burde være stolte af hans navn, de kan kives over en indskrift? Det var nok altfor sandt.

Efter at ha talt med gamle Nslag en stund fik jeg ham til at læse hvad han selv hadde sat paa stenen, efter at ingen andet vilde ta sig af det. Rimet lyder som følger: „Her e Vinje født og ala, se kos vort gamle maal han tala, song fe adde i hus og hytte, hans minne jatte folkje denne stytte.“ — Dette syntes nok storfolket var for bondeligt og det blev udskaaet. Dette, naturligvis til stor ærgrelse for mange, helst for den gamle kamerat af digteren, som vel over otti aar hadde nok digteraand til at sammensætte dette vers, som netop synes mig noksaa passende paa en saadan støtte. Men efterat han hadde oplæst verset fik jeg ham rigtig i tale. Han var en ægte type af vore bondegenier, fra de norske fjelddale, hvor de ikke endnu har forkastet det gamle sprog og de gamle sæder, men bevaret det som en hædret arv fra slægtled til slægtled.

Den gamle fortalte hvorledes støtten blev til: Det var deroppe paa Hauland paa et hestemarked flere aar tilbage, da Aslag ønskede at Zver Mortensen, en bygdetaler, skulde faa folket samlet og faa paa tale en bauta til Vinje. Zver frabad sig den ære, men foreslog Ole Sandland som den, der bedst kunde tolke sagen for folket, og han fik dem samlet, og en tale blev holdt om sagen. Alle var enige i at en saadan sten bør bli reist af folket, og en komite blev udkaaret, som bestod af Aslag Vinje, Torfjeld Tjon, Tarje Mitje, og Aslag Tonng. Stenen blev udhugget og fjørt paa stedet af komiteen, og pengene blev indsendt af folket rundt landet og noget kom lige fra Amerika.

Aslag fortalte at det ikke var sandt som er skrevet angaaende faderens grusomhed. Han sa, at faderen var en strævsom person, som ryddede stedet, fiske, gif paa arbejde, og hele sit liv maatte føre en kamp for jøden og tilbærelsen. Altid sad han i smaa kaar men faldt ingen til byrde. Han var en type paa Telemarkfolket fra den tid. Han var ikke noget grovere, heller ikke noget bedre end almenheden. Moderen var melankolsk, mørk og sty, trak sig tilbage i sig selv og hadde liden omgang med folket. Kanskje i et af disse anfald fandt hun sin sjørgelige død. Aslag troede at Vinje selv hadde arvet meget af moderens nedstemte natur, og at han var hengiven til tungsindige grublerier og ofte gif over til det gjækkende bare for at drive bort disse tyngsler som holdt fast ved ham. Nok er det, at Byron, Good, Poe, Heine, Burns og mange flere af vore største digtere var tungsindige, omend de skrev det modfatte og ofte i selskab var mest hengivne til løier. Kanskje saa med Vinje, at sjønt han i selskab kunde være den interessanteste i laget var dette blot en kaabe han trak over et nedstemt hjertelag.

Efter at Vinje var blevet annammet af de store inde i Kri-

tiania, kom han alligevel hjem til husmandshytten, til sin fader, og syntes at bli meget oplivet naar han kunde være nogle uger i bygden, hvor han hadde leget som barn. Han gif da ofte blandt folket og besøgte de steder, hvor han hadde vantet som gjætergut og omgangs-skolelærer. Han hadde et mygt hjerte, ja gamle Aslag, for han gav mangen en skjærv til de fattige sjønt han lidet hadde at give bort til andre.

Jeg udforskede om det var saa, at Vinje en gang i tiden tænkte at drage til Amerika. „Dette var nok sandt, men det var som om skjæbnen drog ham i trøien,“ sagde Aslag. Han vilde saa gjerne ha klokkerposten i bygden, men blev skuffet, og da var det at han vilde drage bort for altid. Men faderen holdt ham tilbage og troede, at der var endnu rum for ham i Norge om end ikke i Telemarken. En halbroder kom til Minnesota og er nylig død der. Hadde Masmund Vinje kommet herover, er det muligt at vi kunde faaet en anden Knute Nelson her. Det er ikke godt at vide. Han kunde ogsaa ha udartet til en Markus Thrane. Mulig kunde han blevet en liden kreaturkonge her i Vesterheimen; kanskje vandret bort som en velstaaende farmer — hvem ved? Skuffet som embeds-sjøger drog han til Mandal og kom i bekjendtskab med Saabæk, og tog saa sat i Politiken. Vinje blev ingen leder. Han var vaklende og ustadig og slet ikke vilde han følge partisyben, og skrev endog imod Ueland og folkepartiet, hvilket han kunde ha givet god støtte i de dage. Vinje var kun digter. Denne ære kan ingen berøve ham.

Jeg er ikke kritiker og mangler betingelserne til at bedømme hans digtning. Nok er det, Vinje kom nærmere folket end kanskje nogen anden lyriker, og han er vist en af de største i vort morsmaal. Ungen kan læse digtet „Du gamle mor“, enten det mener moderen eller fædrelandet, uden at føle varm om hjertet og ydmyg til sinds. Hvem har ikke læst dette i „Storegut“ og moraliseret over dets indhold? —

Den dag kjem aldrig at eg deg gløymmer;
 For um eg jover, eg um deg drøymmer.
 Um not og dag er du like nær,
 Og best eg ser deg naar mørkt det er.
 Du støt meg fylgjer paa ferdi mi,
 Som skuggen gjeng etter soli si.

Som jeg sad deroppe i bakken færdig til at reise og bad min vert farvel, var det som om jeg i Åslag saa Asmund Vinje selv, saa ras og rørig var han trods sine 84 aar. Husket han boede i hadde vel været bygget tre hundrede aar, men han vilde ikke endnu sløse det for alderens skyld. Han syntes, at det de gamle hadde bygget vilde han bevare, for han hadde ingen plads blandt den yngre slægt. Her hadde Vinje saa mangen gang spist leffe og rømmegrød, og fortalt historier. Her hadde de to kamerater, gaardmandsgutten og husmandsgutten, saa mangen gang skuet udover dalen og bygden. Hvad var vel husmandsguttens tanke i disse aar naar han betragtede sine snevre kaar og tænkte paa fremtiden? Kameraten var vel sikret i gaarden, men for husmands sønnen derborte paa pladsen var det noget andet. Det kan ha været netop i de guttedage, at han begyndte at nære lyst til at streife over de høie fjelde, bort over Rundarne eller ned langs elvens klipperand ned til fjøen. Lidlig vilde Vinje frem og bort fra fødebygden. Bogen tog han fat paa og læste saa at selv i de mest tarvelige forhold i Norge grov han sig frem til en del lærdom, uden understøttelse. Han fik ikke jaameget som et haandtryk eller et venligt smil fra nogen. Men geniet er ikke saa let at dæmpe. Bønde og husmand har det ført frem den frange vei oppaa høiden og vidderne.

Bed veikanten plukkede jeg blaabær, multer og tyttebær, og mens jeg sad og aad disse lækre retter, randt det lille digt om Tyttebæret mig i minde:

Tyttebæret uppaa tuva
 Boks utaf ei liti von.
 Skogen med si grøne huva
 Føstrar mangein raudleitt jon.

Saa fortæller bæret gutten at han maa spise det:

Her ifraa du maa meg taka,
 Rogjet bær er utan ro.
 Mal meg sund, at du kan smaka,
 Svaledrykken af mit blod.

Men det sidste vers sætter tanken særlig igang:

Mognar du, saa vil du beda
 Just den sama bon som eg.
 Mognen mand det mest maa gleda,
 Burt for folk at gjeva seg.

Vinje er storlagen, yndig, myg og altid træffende. Han tolfede folkets jag, vandt deres tiltro, og huggede løs paa det, som han mente stod imellem folket og øvrigheden. Han bidrog meget til at fjerne misforståelsen mellem bønder og byfolk. Han lærte folket en ny tænke- og levemaade og bidrog meget paa sin eiendommelige vis til at faa vakt i folkeaanden syn for det prægtige og det herlige i den norske natur. Han fandt stof til sine digte ved elvens rand og paa fjeldets vidder. Filosoferte saa med digtet som i Esops fabler og udleder mangt som ingen hadde tænkt paa.

En mærkelig person var Vinje, som bør skattes høit blandt det norske folk og ikke mindst i bygden hvor han tilbragte sine barneaar. Som jeg skuede nedover dalen paa det blanke vand og tænkte paa Åslag Vinje, denne sidste af dem som sad paa skolebænken med den vordende digter, saa kunde jeg ikke andet end føle Asmund Vinje selv nær. Disse gutter delte sammen deres barnelege, og sad mangen kvæld sammen i husmandsstuen og hørte paa faderens afvekslende fortællinger — lyffe-

lige da, før skjæbnen skilte dem, den ene at bli en velstaaende bonde i sin fars gaard, den anden for at drage ud blandt fremmede, at søge sin lykke. Til sin fødebygd kom Vinje igjen som landets største digter, og Telemarken maa for al tid ha æren af at ha opfostreret et digtergeni, som til sidste tider maa hædres i dens gjæveste søn Masmund Vinje.

(Vi skylde at oplyse at vi har forfattet denne skildring lidt ved at udelade nogle sætninger. — Red.)

Beslekant paa Bakka.

Han kaldtes Beslekant, — ikke fordi han var liden, men fordi en ældre bror ogsaa hed Knut. Forresten kaldtes han ogsaa „Svarbar'n“ paa grund af sit haandværk og „Broe,“ fordi Storeknut altid benævnte ham broe, det er broder. Paa husmandsplads under Kollstad i Østre Glidre fattedes hans bugge igang for henimod 100 aar siden, og for en 10—15 aar siden døde han og ligger begravet paa Røgne Kirkegaard.

Født til nogen egentlig stor livsgjerning var han vel neppe — kanste — skjønt det var to' til noget af hvert i kroppen. Stor og hærdet var han, rigtig en kjæmpe, dertil en fantasi saa frodig og et fortællertalent saa enestaaende, at han blev berømt langt udenfor sin bygds grænser.

Læse- og skrivekunsten havde han kun hørt omsnakke som noget mystisk, noget enkelte lagde sig efter i ungdommen, men fortællerkunsten havde han faat i arv. Og opvæksten under almindelige husmandskaar i de dage gav jo heller ikke netop noget fremstød til at naa berømmhedens høider paa aandens omraader. Som meget ung maatte Knut bort til fremmede og selv sørge for føden, for opdragelsen og — kort sagt — for en plads i livet. Derfor blev denne som saa ofte desværre anvist forkjert og paa slump. Han kunde blit en digter af rang,

men blev kun fadsjarver, almindelig arbeider og — skrønmager. Og det sidste til gang. Jeg tænker mange af „Samband“s læsere vil mindes ham og hans historier. Han for jo bygderne rundt med sin primitive dreierbænk — her i Valdres, nordenfjelds som i „Dølo“ (Gudbrandsdalen) — ja helt til Lofoten. Ugift var han, og under dette sit enslige, omflakkende liv arbejdede hans fantasi uanstelig og gav rig grøde. Og saa var han jæger. En forfærdelig Nimrod, der forstod den kunst at docere jægerlatinen til fuldkommenhed. Paa jagt bar han altid med sig to geværer: „dyrbørja“ og „fuglebørja,“ og det utrolige kunde da mangengang hende.

Men naar han fortalte, var det under fuldt alvor, næsten høitideligt, og det maatte selvjagt ogsaa opfattes i alvor. Glis og gjøn taalte han paa ingen maade, ja ikke engang den mindste antydning til vantro, da var hans mund lukket under eget segl. Han fortalte altid langsomt og med lidt skjælvende stemme, men dog flydende. Ofte hændte det nok, at hans historier ikke kunde staa sig mod en logisk beregning og dom, men ord- og tankefammensætningen var ligevel saa fin, at smaa usandsynligheder maatte oversees. Det var mange lødige, korn iblandt. Og det gode ved ham var, at han aldrig løi eller talte ondt om andre. Bestandig gjaldt hans historier egne bedrifter, og da kan man gaa temmelig langt, før man kommer næstens ære og redelighed for nær, — selv om det da ogsaa slænger en og anden sølbar løgn iblandt. Den mest utrolige løgn kunde han saaledes fortælle i aller dybeste alvor, at „han laug til han truede det sjøl,“ som folk sa om ham. Det var en sjælelig svagthed hos ham dette. I fantasien arbejdede han sig sliig ind i situationen, at han var borte for alt andet. Og hans historier var ogsaa legio.

Denne fortale blev noget lang og det kommer an paa modtagelsen baade hos redaktør og læser, om „Samband“ vil ha

enkelt historier efter hufommelsen. Læseren faar da minde sig denne fortale som en indledning til de senere historier. Skade kun, at det bedste gaar væk, da man ikke længer kan faa historierne fra kunstnerens egen mund. Hans egen betoning af ordene og særegne fremføring gav dem sit særpræg og værd.

Og saa faar jeg begynde med:

En jagthistorie.

Det var en vinter, medens jeg var paa „Bakka,“ at jeg tog skikjælken og vilde op paa „Skarvemellen“ efter moje. Det var kommet et lidet snejok om natten. Jeg saa fuglespor i nyneen allesteds, men ikke en eneste fugl at opdage. Skjønne da, at fuglen havde flokket sig længer oppe. Kommen op paa fjeldet viste jeg ikke ord af, før jeg stod midt inde i en rypeflok. „Fader bevare dig“ sad det ikke rypepine paa sneen allesteds. Jeg tog da julebøssen fra skikjælken, men før jeg blev færdig til at skyde, lettede hele flokken. Men da smal det ogsaa og „h... forsyne mig“ røste det ikke ned ryper, saa sneen blev hvid allesteds. Jeg plukkede da sammen og la paa kjælken, alt jeg orkede at trække, men det blev nok mange liggende igjen, for jeg saa det lyfte over alle fjeld.

* * *

For en del aar tilbage gif jeg sammen med en del kammerater til skytterfest i Skrautvaal. Vi var bevæbnet med 6.5 kaliber Krag-Jørgensenrifler. Svarvar'n havde dengang sat sig op en liden stue ved hovedveien i nærheden afagna bro. Vi traf ham udenfor stuen og stanjede for at slaa af en prat. Med skraasikkert kjenderblik saa han paa vore rifler og med en veltalende hovedrysten tittede han i mundingen. Vi var selvsølgelig jaare enige med ham i, at paa et større dyr taalte disse vaaben ikke sammenligning med hans useilbarlige dyrbørje. Og saa fortalte han: Det var engang medens jeg var paa Bakka, at dyrbørja mi var kommen i ustand. Jeg tog den da

og gif til en bøssmager i Murdal. Som han havde holdt paa med den en stund, flidde han mig den igjen og sa: „Tar du den nu?“ Ja, jeg tog børja og gif ud og prøvede den. „Nei, jeg tar den ikke,“ sa jeg. Saa tog han fat for 2den gang. „Tar du den nu da,“ sa han. Jeg gif ud igjen og prøvede. „Nei, jeg tar den ikke endnu.“ Nu havde jeg tat med mig en pøgl brandevin og denne hældte jeg saa i bøssmageren. Han tog da bøssen fat for 3die gang. „Tar du den nu da,“ sa han. „Ja, nu tar jeg den,“ sa jeg, og da jeg kom paa Bakken igjen mo'l jeg hesteskidt'n paa halvandet hundrede alen Saa la jeg i skræppen og gif min gamle tur til Fulsend. Gamle „Skrautvaal'n“ var der, og han forstod altid, hvad jeg gif efter. Jeg lejt som ingenting og laa hos ham om natten. Ud paa morgensiden blev Skrautvøl'n saa urolig. Han kjendte dyreskjælven og gif ud alt i et. En gang medens han var ude, lurte jeg skræppen og bøssen udenfor bruvæggen. Næste gang var ogsaa smut borte. Skrautvøl'n forstod nok mig, og blev snart færdig efter. Jeg gif bortover til Skruvdalen, og der kom jeg bums ind paa en stor bjørn og fik akkurat git den en skud med det samme den sprang forbi en stor birk. Nu er du min, tænkte jeg, for jeg viste, at der jeg holdt, der bed det, og saa ruslede jeg saa smaat efter. Jeg gif tværs over en tværhaug og langs efter en langhaug og der skræmte jeg bjørnen midt ind i gabet paa Gamle-Skrautvøl'n som nu kom springende efter. Han skjød bjørnen saa den stubte. Ja, jeg har nok del i den bjørnen jeg ogsaa, sa jeg. Nei, det har du nok ikke mente Skrautvøl'n, men bli med mig og slaa af skindet og pynte op kjødet, skal du saa en halv daler for arbeidet. Ja, jeg nævnte ikke noget mer, men blev med og saa lagede jeg det sliig, at Skrautvøl'n kom til at slaa paa det sted jeg havde skudt bjørnen. Da han fandt skudet sa han: Saa, du har nok del i bjørnen du ogsaa, men jeg gir dig 10 daler for din

del. Du er ung og spræet og kan skjyde dig noget andet før kvelden. Ja, jeg solgte bjørnen jeg, og ruslede bortover Skrudalsfjeldet. Der kom jeg paa en rensflokk la an og skjød. Kuglen gik tvers igjennem en rensbuk og mod en skraasten, hvorfra den for videre og slog af laarbenet paa en stor buk i en anden flokk. Skrautbøl'n hørte skuddet og kom øieblikkelig efter og bød mig 5 daler for renen. Ja, jeg solgte den ogsaa, og drog saa videre efter den anden buk, jeg havde skudt. Denne sprang en hel mil, før den stupte. Da jeg nu havde slaaet dyret, pnytted op og lagt kjødet ind i skindet, hørte jeg en sæl skrig ovenfor haugen. Da jeg saa kom op paa bakken, sad der en bjørn og sov der. Nu gaar det ikke an at skjyde paa et dyr, som sover; thi da dræber ikke kuglen. Jeg snakkede da til ham: Nu faar du vaagne, og med det samme smælte jeg til ham saa han stupte tre kast over hovedet, og saa var han stofdau. Jeg kom paa Bakken igjen om kvelden og havde da en byrde paa 18 bismerpund.

* * *

Det var engang jeg vilde til Dølo svarve fad. Jeg kom frem til en gaard sent om kvelden og saa blev jeg hos manden om sommeren. Det var fast pris, at jeg fik hvert fad fuldt med korn for arbeidet, men det sidste fad fyldte manden med brændevin. Vi tog da hver vort glas og satte os ved hver sin bradd, men vi rak ikke at skaale med hinanden. En dag tog jeg en lang tur op i skogen. Jeg gik en vei, som ingen anden turde gaa, og der fandt jeg en birk saa svær, at jeg svarvede potauser af brummen. Af rodekubben svarvede jeg et fad, som vi hvælvede paa marken, hug hul paa til dør og indredede syrum paa størrelse som klævin paa Balsfad.

Det var en sigl afvældende tørke den sommer. Der kom ikke en regndraabe den hele guds skabende sommer, og det blev ren vandjammer. Manden græd og bad mig for guds skyld

ikke reise fra ham før jeg havde skaffet ham vand. Ja, tilslut lovede jeg ham dette og begyndte at grave en brønd. Kommen et stykke ned, fandt jeg vandaaren, tørkede pent af den, tog op kniven min og skar den tvers af og slog en knude paa den ene ende. Men, bevare dig menneske, kom ikke da vandet, saa det var rent paa haardnippen, jeg kom op igjen. K.

Skandinaviske litteratur paa engelsk.

Af prof. A. E. Egge.

De engelsktalende folk i Amerika har i regelen meget liden kjendskab til de skandinaviske lande og folk, deres sprog, historie og litteratur. Det er blot de mere fremragende literater og kritikere som kan siges at være nogenlunde vel underrettet om, hvad Norden har præsteret af literær betydning. I England har man vist mere interesse for skandinaviske studier, især af islandsk og norsk, uden tvil paa grund baade af nærhed og slegtsskab. En af de første engelske forfattere til at interessere sig for nordisk litteratur og mythologi var digteren Thomas Gray, forfatteren af den bekjendte „Elegy“. Han lærte sig selv gammel-norsk og oversatte til engelsk „The Fatal Sisters“ og „The Descent of Odin“, endog før man i Danmark og paa den skandinaviske halvø begyndte at hente stof for literær behandling fra de gamle kilder. Thomas Carlyle henledede opmærksomheden paa det storlagne i nordisk mythologi ved sit foredrag om helten som guddom („The Hero as Divinity“), og sin interesse for det heroiske i nordisk historie viste han ved sit senere værk „The Early Kings of Norway“, hvori hans skildringer af de tre Hakoner og de tre Olaser især er bemærkelsesværdige. Longfellow skrev en udmerket oversættelse af Tegner's „Mattvardsbarnen“ („The Children of the Lord's Supper“), og Matthew Arnold forfattede et meget bakfært

Copenhagen, Stockholm, Berlin, 1907); samt „The Younger Edda“ ved prof. N. B. Anderson og pastor Jon Bjarnason, hvilken faaes hos Scott, Foresman & Co., Chicago. Et videnskabeligt verk af stor værdi for studiet af den oldnorske poesi er „Corpus Poeticum Boreale“ i to bind (Oxford, 1883) af Gudbrand Vigfusson og F. York Powell, hvilket indeholder alle Edda-digtene og Skalde-digtene i originalsproget, forsynet med engelsk oversættelse samt udsjærlige indledninger og anmerkninger. Foruden oversættelser er ogsaa flere af de gamle sager bleven frit gjenfortalte af flere forfattere; for eksempel „Olaf the Glorious“ (Olaf Tryggvason) ved Robert Leighton (N. L. Burt, New York), „Erling the Bold“ ved N. M. Ballantyne (Burt), „Harold the Norseman“ (Harald Haardraade) ved Fred Whiffhaw (L. Nelson & Sons, New York), og „The Last of the Vikings“ (Harald Haardraade) ved Captain Charles Young (Geo. Bell & Sons, London).

Den nyere norske literatur vakte først verdens opmærksomhed gennem Bjørnsons og Ibsens skrifter, især Ibsens. Bjørnsons fortællinger blev for tredive aar siden oversat af prof. N. B. Anderson og forlagt i tre bind af Houghton, Mifflin & Company. Disse samt senere prosa skrifter kan nu faaes oversat af forskjellige forfattere under opsyn af Edmund Gosse i tolv bind forlagt af The Macmillan Company, New York. „Sigurd Slembø“ blev for mange aar siden godt oversat af William Morton Payne og kan faaes for \$1.50 hos Houghton, Mifflin & Co., Boston, eller i ny udgave hos Chas. S. Siegel Co., Chicago. Ibsens „Peer Gynt“ blev oversat af E. G. Herford med en god indledning, „Brand“ af William Archer, og prosa dramaerne af William og Charles Archer, Edmund Gosse, og andre. Disse samt Ibsens biografi ved Edmund Gosse faaes hos Chas. Scribner's Sons, New York, i tolv bind for tolv dollars. „The Dolls' House“, „The Wild Duck“

og „The Lady from the Sea“ kan ogsaa faaes i et bind i „Everman's Library“ (E. P. Dutton & Co., New York) for 35 cents i cloth. Af Jonas Lie faaes „The Spellbound Fiddler“ (oversat af prof. N. B. Anderson og Huber Forestier), „The Pilot and his Wife“, og „The Barque Future“ hos Scott, Foresman & Co. Alexander Kielland's Noveller faaes hos Harper & Brothers, New York, for en dollar under titelen „Tales of Two Countries“. Hans Maurud's „Sidsel Sidsjærk“ er bleven oversat af Laura E. Poulsen under titelen „Lisbeth Longfrost“ og faaes hos Ginn & Co., Boston, for 40 cents. P. C. Asbjørnsens fortællinger foreligger i følgende oversættelser: „Popular Tales from the North“ og „Tales from the Field“ ved George Webbe Dajent samt „Round the Yulelog“ ved S. L. Braekstad (Dana Estes & Co., Boston, 50 cents) foruden andre.

Dette er blot en delvis opregning af skandinaviske bøger i engelsk oversættelse. De som ønsker en fuldstændigere fortegnelse vil finde en saadan i tillægget til prof. N. B. Andersons oversættelse af Horns „Scandinavian Literature“ (Scott, Foresman & Co., Chicago), især for aaret 1884.

Af et brev fra en Reinling.

— — — E haddø nok tænkt o kaama paa Valler's møte, men da jaag ut te so slygt vær, so e truddø me kji te o reiso. —

E ha no lese noko stykkjo i Samband, som ha vøre moro-jammø for me te o læsa, taa di dei va skrevnø ifraa Reinli, som er okjo mi fødsøbygd, so e har no mæ lite erindring derifraa.

Baadø Ole Jørgens o Herman Hoff ha no skreve ifraa Reinli o æ no bekjente fara.

Da va no ein raring ifraa Viagrøndu, som mø haddø moro taa. I Juløbelgen so va den sjikken at mø skuldø ut paa bygde

ette traadaakks den trea dag Jul. Denne Liagutn vilds no vera mæ. Han hadds bestandigt ein spaserstaak i haandn for han jif, o baads jento o fjæringa klædds no syst bringa has full mæ traæ, o sia heils staven. So huksa'n so væl — den daakka ha e jaat taa Guri Gollen o den taa Zartru o den taa Eli, o taa Nuns; o soleis aaver heils bygde. O han vanka mykji op paa jætro jaa budeio, o levds gøtt. Dæ va no inkji nofo vont i hono hella, men bærs moroe.

O so va dæ ein storfar som vandra ijsno bygdan. Han falla je Keiserdal, o han for no ijsno Reinli o alls bygda; men itaappa helst paa storv gara. O so klædds han je græfst. Kapteina o underoffijera gav hono vaabentjola mæ gullfrøns o paa o gullboletta paa akslo. O for han stanfa so maatts dei skrivs unde paa passj has. Han likts je helst jaa kasteino baads paa Steinde jaa Kaptein Meidel oso paa Skaveldo jaa Kaptein Thrane. Naar han vilds reiss at so klædds han je paa om kvældn, so jat han daa heils natte mæ munderingen paa je.

Ute i Keili jaag e no saan pløgd s mæ far sins. Dei hadds eit gøtt bruk o strævsjamm s va dei men eit stort fameli; o som jaan vaks up drog han plogent o brorn pløgd s mæ brorn; so dæ æ stor forsjel her o i Naari. Her i Amerika kan dei jaa jita paa o pløji dagen so lang'n æ. — —

Ole Strande, Brandon, Minn.

Saaledes stræver man med engelsken.

Følgende absolut korrekte kopi af et brev fra en norsk pige til en ung ven viser lidt af de vanskeligheder man har at stride med naar man skal til at skrive engelsk uden tilstrækkelig undervisning i at stavet dette sprog.

Dear friend Thom — — —

I thot I woud Wrath fue Lains and tall you What vi ar

all vel and I hope I Wil hear di Sam from you I can tell you I have Vendobon Laim to tammes jeins hay War hear and I Whaev ben to Kirken vons sins hay var hear Vant I Whave to tall thaet I jill jaa Lansome ester you Wheant OWe I hope you vill come Back jun Whont you vell I gees I Most stoep may hommely Wrathaing for theis taemme frome your friend Earen — — —

Gjæterens sang.

No æ dæ længe sea je gjatte mor si fu.

Daa var je spæ o liten, men huksa dæ emu.

Daa var vel verden mindre, men mykji meire go;

Je saag te verdens ende, daa je paa fjelle sto.

Daa var dæ inga sjeri naar soljuslæita laat,

O gauten gol i sia o kua jekk o aat.

Je bæ o mæsto janka o heim i skrukka bar;

Men meist taa alt je venta paa o bli vassin far.

Je jekk paa slate trejko, som hang i briff o bast;

Daa var dæ ingen fare o trø paa nofo kvast.

Min bukje den va bretta te heilt opunde knæ,

Som dengang va te mote for den som gjatte far.

So naar je hvøsten vart, som traf so mangen gang,

Daa kom mi mor mæ maten o sætte paa mit sang.

Je aat daa so fornøiet mæ tollekniiven min;

Je ingen gaffel brukte — ein so unyttig ting!

O kom dæ regn o tora daa vart je vaat som dy.

Je brukte far si trøie o ingen paraply;

Men jekk no kua role so kunna dæ gaa an

O berge je for regn naar je kom unde'n gran.

D naar dæ so var Ijoming fraa nemmaste nabo,
Daa holdt vi paa mæ laling te skjistes begge to.

D jea vart i bygda dæ til eit merketegn:

Naar vi holdt paa mæ laling so venta folk paa regn.

M. A. B.

Send „Samband“ hjem til Norge til dine venner og slektninger. Derved hjelper du med „brobygningen“, og støtter med det samme bladet og bygdelagbevægelsen. Skjønt det koster os adskillig mere at sende det til Norge end til Amerikanske abonnenter, vil vi endnu la det gaa til den vanlige pris af en dollar aaret.

Liste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst dets sekretær:

Baldris Samband, A. A. Beblen, Stillwater, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Telelaget, A. A. Trovaten, Fargo N. Dak.; E. B. Salverson, Fargo, N. Dak.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sberping, Fergus Falls, Minn.; S. E. Møster, Wacott, N. Dak.

Nymedølslaget, S. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; O. O. Enevoldt, Belvieu, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.; Ivar Ølstad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Trønderlaget, konsul S. Bendek, Grand Forks, N. Dak.; Prof. E. C. Wollan, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget, Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; Julius Bauman, Carlton, Minn.

Sognalaget, Rev. O. Refsdal, Chetek, Wis.; O. Williamson, Watonna, Minn.

Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; O. S. Uglem, Princeton, Minn.

Bosjelaget, Prof. L. Boe, Forest City, Iowa; L. L. Torgeron, Kieffer, Minn.

Sætedalslaget, Bj. Bjørnaraa, Starbuck, Minn.; G. Grundesen, East Grand Forks, Minn.

Nordfjordlaget, Rev. R. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. R. Anderson, La Crosse, Wis.

Landingslaget, S. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. S. Beck, Lake Preston, S. Dak.

Totningslaget, John C. Gran, Spring Grove, Minn.; M. P. Thune, 2247 Fillmore St. N. E., Minneapolis, Minn.

Østerdølslaget, N. E. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Høi-berg, Kathryn, N. Dak.

Søndmørslaget, Dr. S. Hjelde, Abercrombie, N. Dak.; Rev. E. Rørstad, Dwight, N. Dak.

Mjøsenlaget, Th. Gundersen, Beloit, Iowa; O. M. Onsum, Highwood, Ill.

Hadelangslaget, E. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.

Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; E. W. Berg, McIntosh, Minn.

Sigdaalslaget, A. B. Pederson, Rothsay, Minn.; G. L. Hagen, Crookston, Minn.

Wisconsin Teleslag, Rev. S. S. Urberg, Blair, Wis.; D. L. Ormbrect, Arcadia, Wis.

Iowa Teleslag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; L. G. Tweed, Lake Mills, Iowa.

Tin og Gransherredslag, Halvor Odegaard, Oldham, S. Dak.; Lars Stenjon, Oldham, S. Dak.

Sundalslag, L. N. Anderson, Stevens Point, Wis.; E. G. Gladwed, Lake City, Minn.

Hardangerlag, Rolfert Gildahl, Sioux Falls, S. Dak.; S. A. Jordahl, Sioux Falls, S. D.

Stavangerlaget, Rev. C. J. Eastvold, Jewell, Iowa; Rev. D. Shefveland, Lisbon, Ill.

Søndhordlandslaget, Rev. L. O. Thorson, Eagle Grove, Iowa; Geo. Larson, Storch City, Iowa.

Ringer-, Odals- og Eidfoglaset, J. E. Jacobson, Dazey, N. Dak.; Christian Chr. Lund, Meenah, Wis.

Valdris Samband.

Aarskontingent 25 cents. For en dollar aaret faar man baade medlemsrettighed og bladet "Samband". Valdriser og personer gift med Valdriser kan bli medlemmer.

Embedsmænd og styre:

A. A. VEBLEN, President, Stillwater, Minn.
BENDIX HOLDAHL, Vice President, Roseau, Minn.
A. M. SUNDHEIM, Secretary, 3205 Park Avenue,
Minneapolis, Minn.

O. A. HAIN, Minneapolis, Minn.
HARALD THORSON, Elbow Lake, Minn.
OLE ROOD, Minneapolis, Minn.

Komplet

Udvalg

af musik og instrumenter. En righoldig, fuldstændig samling af egne gamle violiner. Videnskabelig reparation og omarbejdning af violiner en specialitet. Faa Deres julegaver her.

H. P. BLAKKESTAD,
619 First Avenue S., (2den etage), Minneapolis, Minn.

HALMRAST'S

NEW PHOTO STUDIO.

Lake Street and Bloomington Ave.,
Minneapolis, Minn.

We have lately moved into our own elegant new business block, and have one of the best appointed studios in the Northwest. Come to us for your holiday pictures.

MR. FARMER! MR. INVESTOR!

Red River Valley Farm.

Only \$35.00 per acre. Easy terms. 360 acre improved farm. Full set of buildings. Artesian well.

Land has good drainage being located close to a state ditch. The best of soil with clay subsoil. Only 2 miles to good railroad town with good markets. One mile to Farmers Cooperative Creamery. Handy to school, Scandinavian, American and German churches. Owner has farmed this land for over 20 years and some is in first class condition. Write me for particulars.

MR. MERCHANT!

I have good clear Dakota and also Minnesota land to exchange for Merchandise stocks. Can make quick deals. Write me and describe fully what you have. Have also Merchandise and good city property for land. Mention "Samband" when you write.

H. S. INGVALSON.

435 Palace Bldg., - - - Minneapolis, Minn.

FLORIDA! FLORIDA!
FLORIDA!

Our representative has just returned from the Indian river country, the land of wealth, 100 per cent profit; get in on the ground floor. Write or call and see photographs, literature, etc.

Gopher Realty Co.

902 N. Y. Life Bldg.,
Minneapolis, - - - Minn.

Lutheran Publishing House

Norwegian Books. Bibles in the Norwegian, English
and Swedish language.

DECORAH, IOWA

MINNEAPOLIS, MINN.

Gamalt fraa Valdres.

Af Lensmand og Storthingsmand

O. K. Ødegaard.

192 Sider. Hefte \$1.00. Indbunden \$1.35.

Gamalt fraa Valdres er ei bok som alle Valdresar
vil finne noko til hugnad og lærdom i.

Tilsalgs i

The Free Church Book Concern, 322 CEDAR AVE.,
Minneapolis, Minn.

ROSEAU COUNTY LAND.

Der er ingen bedre anledning til at faa sig gode hjem
end netop i Roseau county, Minn., hvor der kan faaes
baade opdyrkede farme og uopdyrket land til meget rime-
lige priser. Roseau county er sterkt norsk, vel styret af
dygtige, erfarne countyembedsmænd. Der er kirker, skole-
er, creamerier, gode veie, postlevering, telefon, og alt det
der tilhører et vel organiseret strøg. God marked som
nogensteds, da Great Northern banen gjennemskjærer
countyet, og de vakre byer langs banen er særdeles trive-
lige og ordentlige. Landet er af det frugtbarreste i staten,
er letvindt at oparbeide, og godt vand er at faa hvor man
vil grave. Der er skog iblandt til brænde og anden brug.
Arealet af dyrket jord i countyet er mere end fordoblet de
sidtse to aar.

Countyet's fremskredne standpunkt bevidnes ved dets
velordnede stel i alt der berører folkets samfærdsel og
velfærd, og dets rang som fremskridtssamfund viste sig
nu ved statsudstillingen, hvor Roseau fik første præmie
for nordre delen af staten, for sin county exhibit, og
første præmie for hele staten for det vakre og velordnede
arrangement af sin afdeling (booth).

Hjemsegere henvende sig for fuld oplysning om land
og andet til

CITIZENS STATE BANK, Roseau, Minn.

Bendix Holdahl, Pres.

T. B. Holdahl, Cashier.